

GAZIANTEP UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Journal homepage: <http://dergipark.org.tr/tr/pub/jss>

Araştırma Makalesi • Research Article

Danimarka'nın Altın Çağı'ndan Bir Ressam: Christen Købke

A Painter from Danish Golden Age: Christen Købke

Ufuk ÇETİN^{a*}

^aDr., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Çorlu Mühendislik Fakültesi, Tekirdağ / TÜRKİYE
ORCID: 0000-0001-5102-8183

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 28 Aralık 2020

Kabul tarihi: 9 Mart 2021

Anahtar Kelimeler:

Sanat,

Christen Købke,

Resim,

Danimarka Sanatı,

19. Yüzyıl

ARTICLE INFO

Article History:

Received December 28, 2020

Accepted March 9, 2021

Keywords:

Art,

Christen Købke,

Painting,

Danish Art,

19th Century

ÖZ

Bu çalışmanın konusunu Danimarka'nın Altın Çağı'nda resimleriyle ün kazanarak, Danimarka'nın milli sanatçısı kimliğini edinmiş Christen Købke oluşturmaktadır. Altın Çağ, Danimarka'nın kültür hayatında 1800'lerin başından 1850'ye kadar süren dönemi kapsar ve sanat ile kültür bu dönemde önem kazanır. Geleneksel olarak Danimarka Altın Çağı, ressam Eckersberg ve manzara resmiyle bağlantılıdır. Tarihsel olarak Danimarka Altın Çağı, Napolyon savaşları sırasında, 1807'de İngilizlerin Kopenhag bombardımanı; sanatsal bağlamda ise, Christoffer Wilhelm Eckersberg'in 1815 yılındaki yenilikçi görüşleriyle başlamaktadır. Sanat, gündelik hayatta yaşanan yoksulluk ve savaş gibi kavramlara dayalı olarak gelişmiştir. Sanatçılar, izleyiciyi hayal kurmaya davet eden, ancak neredeyse gerçek dışı gibi görünen ayrıntılardan etkilenen, karşı konulamaz görüntüler yaratmıştır. Bu çalışmada Christen Købke'nin öne çıkan resimleri seçilerek ikonografik olarak çözümlenmiştir. Danimarka Altın Çağı'nın görsel kültürü Christen Købke'nin çalışmaları üzerine odaklanarak ele alınmıştır. Avrupa tarihinde yer edinen bu dönemi tam olarak tanımlamak için çalışmamızda Købke'nin eserlerinin Danimarka Altın Çağı'nın görsel kültüründeki yeri, 19. yüzyılın Avrupa resim sanatı ile etkileşimi üzerinde durulmuştur.

ABSTRACT

The subject of this work is Christen Købke, who gained fame with his paintings in Denmark's Golden Age and acquired the identity of Denmark's national artist. The Golden Age covers the period from the early 1800s to 1850s in Denmark's cultural life, and art and culture gain importance in this period. Traditionally it is linked to the Danish Golden Age, painter Eckersberg and landscape painting. Historically, the Danish Golden Age, during the Napoleonic wars, with the British bombardment of Copenhagen in 1807. In the artistic context, it begins with the innovative views of Christoffer Wilhelm Eckersberg in 1815. Art has developed based on concepts such as poverty and war in daily life. The artists have created irresistible images that invite the viewer to dream but are impressed by details that seem almost unreal. In this study, the prominent pictures of Christen Købke were selected and analyzed iconographically. The visual culture of the Danish Golden Age is addressed with a focus on Christen Købke's works. In order to fully define this period in European history, the place of Købke's works in the visual culture of the Danish Golden Age and its interaction with the European painting art of the 19th century were emphasized in our study.

* Sorumlu yazar/Corresponding author.
e-posta: ucetin@nku.edu.tr

EXTENDED ABSTRACT

The subject of this article is the famous Danish impressionist painter Christen Købke pioneered many international landscape painters with his works. This study aims to introduce Christen Købke's artistic career and works and try to contribute to the Turkish art History literature. In addition, the artist's artistic personality is academically introduced to the Turkish art history literature and try to provide a Turkish source for new researchers interested in the subject, or those who want to do research on this subject. The problem is that he is not known in Turkish art history. Our research is to prepare the first Turkish academic article on him. The methods used in the research are formalism and iconographical examinations. In the result part, he was evaluated artistically and obtained information about his artistic career through his paintings. Danish Golden Age is the artistic period between 1801 and 1864. Paintings carry witness to the political, economic and cultural identity of Denmark in the 19th century. They emerge also through their intimate subjects like family reunions, modest corners of nature, artists in their workshops or travelling. In the light of research carried out over the last decades, this original synthesis discarded new light on the golden age of Danish painting. Christoffer Wilhelm Eckersberg (1783-1853), the key figure of the Golden Age of Danish painting was active in almost all genres. The artist has opened up unusual perspectives with his forced view of reality. Eckersberg's visual worlds combine obvious accidentally with calculated construction and perplexing attention in detail. In their closeness and compositional radicalism, the images often seem like an anticipation of the photographic looking. The so-called national romantic school is different. Its landscapes and genre images were intended to strengthen Danish national awareness after a severe delay - as an ally of defeated France, Copenhagen had to communicate Norway to Sweden in 1815. The art historian Niels Laurits Høyen pointed out picturing typically Danish natural concepts such as coastal strips, hills and beech forests became common in the 19th century, But soon beeches were considered to be national symbols. This started a good example of the invention of tradition. Høyen also advised the painters not to go to foreign countries to be spared foreign influences. Furthermore, if they were going to Italy, they should cross Germany as soon as possible. The Danish-German conflict over Schleswig-Holstein was to trigger two wars within 1848 and 1864 in Europe. Høyen's advice was ignored by the painter Johan Thomas Lundbye. In 1845 he traveled to Central Europe for a year and a half. Before and after he painted sunlit landscapes with dolmens, burial mounds and other prehistoric sites. They were n attentive but distinct reminder of Denmark's heroic past. Quite simple natural sections, like the banks of the Arrese, enlivened Lundbye with its refined lighting. His friend Peter Christian Skovgaard clarified this approach to perfection. He chose a large format for his "View from Frederiksborg Castle". The Danish kings have been blessed there since the 17th century. The painter illustrates the facade with almost photorealistic precision, but at the same time he refrains any appearance of monumentality. He cut diagonally from above, the building moves to the lower edge of the picture, as if it were only intended to frame the lovely marshy panorama above. Although the paintings and drawings from 1830 to 1900 include a broad spectrum stylistically, it ranges from natural and national romanticism to moderate symbolism. Vilhelm Hammershøi shared this idea on the world with him. Furthermore, his unique style was initially hostile, but later appreciated internationally. Inspired by Vermeer and other Dutch people, the withdrawn artist mainly painted the interiors of his own apartment with extremely reduced colors, almost in shades of gray. Christen Købke was an impressionist Danish painter accepted as one of the Golden Age at Danish painting. He is known for his actual reflection of light in his landscapes and portraiture works. Besides, Købke showed bright descriptions in the natural world within balanced compositions. He was born in, 1810 in Copenhagen, Denmark, Later, he started studying drawing at the Royal Danish Academy of Art when he was 12. During his time at the academy, he worked with Christian August Lorentzen then Christoffer Wilhelm Eckersburg introducing Købke the technique of plein-air painting. Besides, primarily living and working around Copenhagen till the 1830s, in 1838 Christen Købke travelled to Germany and Italy. Moreover, after two years, he made lots of oil sketches, depicting the architecture and scenic views at Rome, Naples, and Pompeii in Italy. Despite he returned with 40 paintings from Italy, the consecutive studio paintings Købke made in Copenhagen were not well appreciated by his critics and colleagues. Having failed to enter the Academy in 1846, the artist began to paint patterns he found about him rather than elegant s views arranged from his sketches. Although he is recognized very well today, his lifetime Købke's work never took the same praise like other painters of his time. Christen Købke died of pneumonia when he was 37, on February 7, 1848 in Copenhagen, Denmark.

Giriş

“Danimarka¹ Altın Çağı” terimi ilk kez H. C. Ørsted’in (1777-1851)² 1831 yılında Sömürge Dönemi’nin en önemli kişilerinden Kont Ernest Schimmellmann’ın (1747-1831) cenazesinde yaptığı konuşmada kullanılmıştı. Valdemar Vedel’in (1895-1942) 19. yüzyılın başlarında Danimarka edebiyatı üzerine yaptığı 1890 tarihli tezinde, bu konuşmadan terimin kaynağı olarak söz edilir ve tezin başlığında “Altın Çağ” açıkça yer alır. Danimarka Şiirinin Altın Çağı söylemi 1890’dan itibaren ortaya çıkar. Vedel’in tezinde özel bir amacı vardı: 1864’te Prusya’ya yenildikten sonra milli duyguyu güçlendirmek ve Danimarka sanatından hoşlanmayan kendi çağdaşı olan radikal sesleri etkisiz hale getirmek.

Altın Çağ’da Danimarka dışarıdan aşırı baskı görüyordu. 1789 Fransız Devrimi, monarşiyi etkiledi. Sonrasında yeni ve demokratik olarak yönetilen ulus devletlere sahip olma fikri, Yunan kültürünün ve Roma İmparatorluğunun hüküm sürdüğü Antik Çağ’dan beri siyasi yaşamda bulunmadığı için ivme kazanmıştı (Laurin ve Jens, 1922, s. 62).

Danimarka 1801’de güçlü donanmasını kaybetti. Kopenhag 1807’de bombalandı; ekonomik bir kriz 1813’te birçok şirketin çökmesine yol açtı. Norveç’in bağımsızlığına kavuşmasından sonraki yıl, Danimarka’nın İmparator Napolyon Bonaparte ile ittifakının tüm sonuçlarını görmeye başlamıştı. Böylece, ülkenin nüfusu ve geliri önemli ölçüde düştü. Danimarka’nın Kuzey Atlantik süper gücü konumundan küçük ulus devlet konumuna gerilemesi, 1864’teki İkinci Schleswig Savaşı’nda Prusya ve Avusturya’ya yenilmesiyle doruğa ulaştı. Danimarka halkının bağış desteğiyle savaşta kaybedilen geniş toprak alanlarının olumsuz etkisi ortadan kaldırılmıştı. Bağışlar, Danimarka’nın bağımsızlığını kazanıp demokrasisini kazandığı 1848 Anayasasının getirilmesiyle feshedilmişti. Ancak kadınların 1915’e kadar oy kullanmasına izin verilmedi. Buna rağmen veya belki de kriz nedeniyle, Fransız Devrimi’ni izleyen yıllarda halkın siyasi katılımı gelişti ve özellikle Kopenhag’daki kültürel açıdan elit olarak kabul edilen insanlar iyi koşullarda yaşadı. Bu durum, diğer şeylerin yanı sıra, egemen monarşi tarafından alınan bir dizi önemli karardan kaynaklanmaktaydı.

1754 yılında Danimarka Kraliyet Güzel Sanatlar Akademisi kurulmuş ve 1776 Vatandaşlar Yasası’nın yürürlüğe girmiş, ülkenin eğitim kurumundaki çalışanlar kurumlar da dâhil olmak üzere Danimarkalıydı. Daha önceden bu kurumlarda çalışan Fransız, Alman, İsveçli ve Hollandalı yetkililerin yerini Danimarkalılar almıştı. Danimarkalılar, Danimarka dili, edebiyatı, felsefe, teoloji, müzik, görsel sanatlar ve genel iletişim, yerli Danimarkalı kişilerin başkanlık ettiği kurumlarda yeni bilim dallarının ve mesleklerin tanıtımından memnundu (Novotny, 1960, s. 21).

¹Resmi adıyla Danimarka Krallığı olan Danimarka, İskandinavya’da bir ülke olup İskandinav ülkelerinin en güneyinde, İsveç’in güneybatısı ve Norveç’in güneyinde yer alan ve güneyde Almanya ile sınır komşusu olan egemen bir devlettir. Grönland ve Faroe Adaları, Danimarka Krallığı içinde özerkliğe sahip krallığın bir parçası olarak Danimarka devletinin bir parçasıdır. Danimarka birkaç bölgeyle çevrilidir. Bunlar, Kuzey Denizi Jutland’ın batı, kuzey ve doğu taraflarında Skagerrak ve Kattegat, Danimarka adalarının kuzeyinde ve güneyinde Kattegat ve Baltık Denizidir. Danimarka, Jutland yarımadası ve en büyük adalar olan Zealand, Nørrejylland ve Fyn ile 443 adalar, ve adacıklardan oluşur. Ülke, düz, ekilebilir arazi ve kumlu sahil, alçak rakım ve ılıman iklimi ile karakterizedir. Danimarka, su alanı 700 km² olan toplam 43.094 km² alana sahiptir; Grönland ve Faroe Adaları dâhil toplam alan 2.210.573 km²’dir.

² Hans Christian Ørsted, elektrik akımlarının manyetik alanlar yarattığını keşfeden Danimarkalı bir fizikçi ve kimyagerdi. “Ørsted Yasası” ve ørsted (Oe) adını vermiştir. Danimarka Altın Çağı’nın lideri Ørsted, Hans Christian Andersen’in yakın arkadaşı ve 1853’ten 1854’e kadar Danimarka Başbakanı olarak görev yapan siyasetçi ve hukukçu Anders Sandøe Ørsted’in kardeşiydi.

Danimarka sanatının tarihinde Altın Çağ, ressam Eckersberg'in (1783-1853) Güzel Sanatlar Akademisi profesörü olarak çalışırken manzara resmine özel bir yeni tür olarak odaklanan farklı bir rasyonel estetik oluşturmasıyla doğrudan bağlantılıdır (Boime, 2007, s. 33).

Almanca konuşulan ülkelerde ilginç bir şekilde daha çok manzara resimleri yapılmıştı, ancak öte yandan çağdaş romantik sanatta görkemli, etkili ve muhteşem olanı geliştiren resimlerden farklıydı. Danimarka manzarası, halk kültürünün ideal ruhunu yansıtan bir tür parlak gökyüzü ile muhteşem değil, daha ziyade pitoreskti. Kalabalık şehirlerde yaşayan çağdaş, liberal müşteriler, artık yaşadıkları kırların tasvirlerini takip etmekten çok mutluydular ve aynı zamanda, sanat tarihinde belirtildiği gibi pastoral bir uyum çerçevesinde portrelerini oluşturmak istediler. Almanca'da bu durum "Biedermeier" kelimesi ile belirtiliyordu. Burjuva imparatorluğu ve geç imparatorluk olarak da adlandırılan Biedermeier, 1815-1825'ten 1840-1860'a kadar Orta Avrupa'da edebiyat, müzik, sanat, mimari ve iç tasarımda bir stil dönemi idi. Tarz dönemi İngiltere'deki Kraliyet Dönemi'ne karşılık gelir. Temelde burjuva zevk ve sanat anlayışına uyum gösteren biedermeier, özellikle mobilya ve resim alanında kendisini göstermiştir. Resim alanında burjuva yaşamından sahneler sakın bir atmosfer içerisinde pastel renkler ile aktarılırken, mobilya tasarımında da daha sade ve sağlamlık izlenimi veren bir tasarım için kullanılıyordu. Bu özellikleri ile biedermeier dönemi sanatı, kendisinden ve yaşam biçiminden mutlu bir sınıfın sanatsal üretisini yansıtır. Stil, 1815'ten (Vienna Kongresi) 1848'e kadar Almanya ve Avusturya'da gelişti, ancak İskandinavya'da da zemin kazandı. Tarz, özellikle evin dört duvarı içinde belirli bir gerçekçilik ve küçük burjuva özelliğiyle karakterize edildi. Biedermeier terimi yalnızca bu dönemden sonra ortaya çıkmıştır. Terim, 1850'lerde Almanya'da, Ludwig Eichrodt (1827-1892) ve Adolph Kussmaul (1822-1902) tarafından takma ad altında yayımlanan bir dizi hiciv şiirinden gelmektedir. Bu terim ilk olarak 1855'ten bir şiirde kullanıldı ve 1900 yılı civarında yaygın olarak kullanılmaya başlandı.

Eckersberg'in³ öğrencileri arasında yer alan Christen Købke (1810-1848), Martinus Rørbye (1803-1848), Wilhelm Bendz (1804-1832) ve Constantin Hansen (1804-1880) gibi isimler sanat sahnesinde ayrıcalıklı bir yere sahipken, Christian Albrecht Jensen (1792 -1870), Johan Christian Dahl (1788-1857) ve Dankvart Dreyer'in (1816-1852) kariyerleri daha zor koşullarda ilerliyordu. Etkili ve iyi bir ressam olma fikri, ulusal-liberal sanat tarihçisi Niels Laurits Høyen (1798-1870) tarafından gerçekleştirildi. 1828'de bir incelemesinde modern Danimarka çağdaş sanatının Eckersberg Okulu ile eş anlamlı olduğunu yazdı (Monrad, 2013, s. 10). Profesör Johan Ludwig Lund (1777-1867) öğrencileri Peter Christian Thamsen Skovgaard (1817-1875) ve Johan Thomas Lundbye (1818-1848) ulusal liberal çizgiyi dikkatle takip etmişti. Christoffer Wilhelm Eckersberg'in (1783-1853) tarzı, motif çemberi ve paleti, Avrupa'da Dışavurumculuk ve Kübizm gibi modern avangard akımların ortaya çıkmaya başladığı yüzyılın başından sonra da Güzel Sanatlar Akademisi'nde hâlâ kabul ediliyordu.

Kopenhag Sanat Akademisi'ndeki muhafazakârlık, "Modern Atılım" olarak bilinen geleneğe karşı olumsuz tepkilere ve bağımsız sanat sergileri ve sanat okullarının açılmasına yol açtı (Novak, 2007, s. 63).

³ Christoffer Wilhelm Eckersberg Danimarkalı ressamdır. Schleswig Dükalığı'ndaki Blåkrög'da (günümüzde Danimarka'da Jutland'ın güney kesiminde Aabenraa Belediyesi'nde), ressam ve marangoz Henrik Vilhelm Eckersberg ve Ingeborg Nielsdatter'in oğlu olarak dünyaya geldi. Danimarka Resminin Altın Çağı olarak bilinen sanat döneminin temelini atmaya devam etti ve Danimarka resminin kurucusu olarak anıldı. Eckersberg için bkz.; Royal Museum of Fine Arts, 1984; Nielsen, 1990; Monrad, Holm, Vejlbj, Struck, Svienningsen, Hedin, Jackson, 2015.

Modern yazar ve eleştirmen Georg Brandes (1842-1927) 1871 yılında Danimarka kültür hayatının da bulunan yabancı akımları sanatta sorunların tartışıldığı bir konferansta ele almıştı. Öte yandan, Valdemar Vedel'in Danimarka Altın Çağı hakkındaki tezi, Georg Brandes'e bir yanıt olarak gelmişti. Dönemin Danimarka görsel sanatlarından bahsederken "Danimarka Altın Çağı" terimi yalnızca Danimarka sanat tarihinde kullanılmaktadır diye belirtmişti (Rossel, 1992, s. 43).

1864'teki yenilgiye kadar periyodik olarak bu kelimenin kapsamını belirlemeye çalışmışlardı çünkü yenilgi, aniden sona ermişti. Bu durum bir altın çağın icat edilmesinin gerekli görülmesinin sebebi olarak görülüyordu. "Altın Çağ" terimi, modern Danimarka edebiyatı çalışmalarında nadiren kullanılmaktadır. Edebiyatta Romantizm veya Romantikler hakkında konuşulduğundan bu durum farklılık göstermekteydi. Fakat Danimarka dışındaki bazı literatürde (örneğin, Michelle Facos) "Biedermeier" terimi kullanılıyordu.

Ancak 1800 yılından sonra Danimarka'da manzara resmi uygulanabilir bir sanatsal tür olarak ortaya çıktı. 1840'larda ise en önemli görsel sanat türü haline geldi.

Danimarka Kraliyet Akademisi'ndeki manzara resmine pedagojik ve retorik yaklaşım, şu anda John Gottfried Herder (1744-1803) tarafından önerilen ve takipçileri tarafından geliştirilen manzara estetiği teorisiyle tutarlıydı. Yakın zamana kadar on dokuzuncu yüzyıl Danimarka manzara resmi, sosyolojik, bilimsel veya yapısal eğilimlerin bir karışımı olmaktan çok Romantik bir fenomen olarak hatırlandı (Savedoff, 2000, s. 16).

Bununla birlikte, bu resimler aynı zamanda yükselen politik, teknolojik, bilimsel ve ekonomik moderniteye yönelik popüler bilinçte değişen tutumları da gösteriyordu. Danimarka manzarasının bir zamanlar geçmişin koruyucusu olduğu yerde, on dokuzuncu yüzyılın sonlarında zengin bir geleceğin sembolü haline gelmişti.

Danimarka, bugün Altın Çağ dediğimiz dönemde hem siyasi hem ekonomik hem de kültürel olarak pek çok kriz yaşadı (Crown, 1979, s. 48). Fransız Devrimi, Napolyon Savaşları, 1813 Devletin İflası, 1848 devrimleri ve Birinci Schleswig Savaşı (1848-1850) gibi olayların tümü, bu süre zarfında köklü değişiklikler geçiren Danimarka toplumunu etkiledi. Meydana gelen pek çok değişiklik dönemi dinamik hale getirdi ve sanatçılar, şairler, filozoflar ve düşünürler ülkenin durumunu sürekli olarak yeniden düşünmek zorunda kaldı. Johan Ludvig Heiberg (1854-1928), Hans Lassen Martensen (1808-1884) ve Søren Kierkegaard (1813-1855) da dâhil olmak üzere zamanın en büyük Danimarkalı figürlerinden birkaçı, krizin doğasını anlattı ve çeşitli çözüm önerileri sundu.

Danimarka'da Biedermeier dönemi, Christoffer Wilhelm Eckersberg ve Wilhelm Bendz Christen Købke, Martinus Rørbye Constantin Hansen ve Wilhelm Marstrand (1810-1873) dâhil öğrencilerinin resimlerini kapsayan, ülkede yaratıcı üretimin yapıldığı Danimarka Altın Çağı'na karşılık geliyordu. Bertel Thorvaldsen (1770-1844) tarafından belirlenen örnekten esinlenen Neoklasik heykel buna örnek gösterilebilir. Bu dönem ayrıca Neoklasik tarzda Danimarka mimarisinin gelişimini de gördü. Özellikle Kopenhag, Christian Frederik Hansen (1756-1845) ve Michael Gottlieb Bindesbøll (1800-1856) tarafından tasarlanan binalarla Danimarka yeni bir görünüm kazandı (Fahy, 1991, s. 24).

Resim Sanatında Danimarka'nın Altın Çağı

19. yüzyılın başlarında, Danimarka resminin Altın Çağı, Orta Çağ'dan bu yana ilk kez ayrı bir ulusal üslup olarak ortaya çıkmıştı. Bu dönem, 19. yüzyılın ortalarına kadar sürdü. Danimarka resim sanatı Hollanda Altın Çağı manzara resminden çok etkilenmiştir. Danimarka resim sanatı, yumuşak ama güçlü renk kontrastlarına izin veren kuzey ışığını tasvir eden bir üsluba sahiptir. Sahnelerin işlenmesi tipik olarak gerçekliğin idealize edilmiş bir görüntüsünü

sunar. Ancak iddiasız bir şekilde, gerçekte olduğundan daha gerçekçi görünür. Resimlerde çoğunlukla küçük gruplar halinde betimlenen figürlerle dolu iç mekân sahnelerinde, sanatçının arkadaş çevresine ait mütevazı ev eşyalarına ve mobilyalara da benzer bir yaklaşım yaygındır. Danimarka sanatı ülke dışında çok az görülmüştü; ancak Alman Romantik ressamının Danimarka eğitilmiş lideri Caspar David Friedrich (1774-1840) Almanya'daki Danimarka etkisinin yaygınlaşmasında etkisi önemliydi.

Paris'te Jacques-Louis David (1748-1825) ile eğitim görmüş olan heykeltıraş Bertel Thorvaldsen'den Neoklasisizmden daha fazla etkilenen Christoffer Wilhelm Eckersberg çok önemli bir figürdü. Eckersberg, 1818'den 1853'e kadar Akademi'de öğretmenlik yaptı, 1827'den 1828'e kadar müdür oldu ve manzara resminin ön plana çıktığı sonraki nesil üzerinde önemli bir etkiye sahipti (Schwartz, 1992, s. 52).

Christoffer Wilhelm Eckersberg (Resim 2), Wilhelm Bendz, Albert Kűchler (1803-1886) (Resim 3), Christen Købke, Vilhelm Kyhn (1819-1903) (Resim 5), Jørgen Roed (1808-1888), Holger Roed (1846-1874), Martinus Rørbye (Resim 1), Constantin Hansen ve Wilhelm Marstrand dâhil olmak üzere dönemin önde gelen sanatçılarının tamamına eğitim vermişti.

Resim 1: Martinus Rørbye, Sanatçının Penceresinden Manzara, 1825, Statens Museum for Kunst, Kopenhag

Resim 2: Christoffer Wilhelm Eckersberg, Kronborg Şatosundan İsveç Sahil Manzarası,1829, Statens Museum for Kunst, Kopenhag

Resim 3: Albert Kuchler, Romalı Köylüleri Küçük Oğulları İçin Şapka Satın Alıyorlar, 1837, Thorvaldsens Museum, Kopenhag

Resim 4: Constantin Hansen, Bir Grup Danimarkalı Sanatçı Roma'da, 1837, Statens Museum for Kunst, Kopenhag

Resim 5: Vilhelm Kyhn, Falsters Sahilinden Görünüm, 1859, Bruun-Rasmussen, Kopenhag

Eckersberg ve öğrencileri Christen Købke ve Constantin Hansen'in çizimleri, alt çizimleri, yağlı boya eskizleri ve bitmiş tablolarının İtalyan çalışmalarını örnek alarak incelemesi (Resim 4), Danimarka Altınçağında dikkat çekici kabul edilmiştir. Danimarka resim sanatındaki yaratıcı sürece ışık tutan bir dizi önemli noktaya işaret etmektedir. 19. yüzyılın ilk yarısında motifin önünde yapılan ön çizimler ve tercihen kompozisyon çizimleri titizlikle kurgulanmış aynı zamanda birçok ayrıntı yeniden üretilmiştir. Bu durum mimari ressamların en çok ilgisini çekerken, bitki örtüsü, kayalar ve taşlar ile manzaradaki figürler daha az önemli kaldı. Süreç sırasında bazı unsurlar değiştirilebiliyordu; fakat sanatçı büyük ölçüde orijinal eğilimlerini tam olarak koruyordu. Bazı durumlarda mimari, formları güçlendirmek ve resimde uyum yaratmak için bilinçli olarak değiştirilmişti. Bu şekilde, İtalyan motiflerinin ilk bakışta gerçekçi görünmelerine rağmen, yine de sanatçılar tarafından ayarlandığını ve hatta manipüle

edildiği fark ediliyordu.

Danimarka Altın Resim Çağı'nın önde gelen sanatçıları arasında, Akademi'nin anatomi dersinden bir sahne olan Ditlev Blunck ve Christen Christensen gibi teknik olarak başarılı birçok sanatçı portresiyle hatırlanan Wilhelm Bendz (1804-1832) ve grup portreleri yer almaktadır.

“Bir Tütün Partisi” ve “Münih'teki Finck's Coffee House'da Akşam Sanatçısı”; edebiyat ve mitolojiye derin ilgi duyan ve İskandinav mitolojisine dayalı ulusal tarihi resim geliştiren ve tarihi The Constitutional Assembly (*Den grundlovgivende Rigsforsamling*) dâhil çok sayıda portre çizen Niels Laurits Høyen'den ilham alan Constantin Hansen (1804-1880) ve Christen Købke (1810-48) gibi sanatçıları İtalya ya da başka ülkelerde tema aramak yerine, kendi ülkelerinin halk yaşamında konu aramaya çağıran milliyetçi bir yaklaşımı savunan sanat tarihçisi Niels Laurits Høyen'den etkilenmiştir (Monrad, 1993, s. 30).

Olağanüstü çeşitlilikte türlerde ustalaştığı ve son derece üretken bir sanatçı olduğu kabul edilen Wilhelm Marstrand, özellikle Danimarka tarihi⁴ ve kültürünün tanıdık özellikleri haline dönüşen bir dizi eseri için hatırlanıyordu. Gençlik zamanları, Roma'da katıldığı farklı şenlikler, gündelik yaşantı halkın ve önemli kişilerin portreleri ve kamusal yaşam; vatandaşların ve yenilikçilerin birçok temsili portreleri; hatta üniversiteler ve monarşi için anıtsal komisyonlar ve Martinus Rørbye, Kopenhag'daki tür resimleriyle, manzaralarıyla ve mimari resimleriyle ve o zamanlar nadiren keşfedilen ülkelere yaptığı seyahatler sırasında yaptığı birçok eskiziyle hatırlandı. Diğer sanatçıları arasında, Christian Albrecht Jensen (1792-1870) neredeyse tamamen portrelerde uzmanlaştı.

Dönemin sonunda, özellikle manzara sanatında resim stili, Danimarkalılar için hayati bir mesele olan, ancak Avrupa'daki çoğu diğerleri için aşikâr bir şekilde aşılması olan Schleswig-Holstein Sorunu'nun politik meselesine takıldı. Ancak, 1870'lerde bir dizi genç sanatçının Akademi'ye karşı geldiği ve Paris'te Gerçekçilik ve İzlenimciliği kucaklayan yeni bir tarzın ortaya çıkmaya başladığı zaman değildi.

⁴ Danimarka tarihi için bkz.; Jespersen, 2011.

Resim 6: Christen Købke, Otoportre, 1833, Statens Museum for Kunst, Kopenhag

Resim 7: Christen Købke, Şatonun Kuzey Kapısı, 1834, Ny Carlsberg Glyptotek, Kopenhag

Resim 8: Christen Købke, Sabah Vakti Kopenhag Dışında Bir Cadde, 1836, Statens Museum for Kunst, Kopenhag

Resim 9: Christen Købke, Sortedami Gölünde Bir Sonbahar Sabahı, Ny Carlsberg Glyptotek, Kopenhag

Resim 10: Christen Købke, Napoli Körfezi, 1843, Toledo Museum Of Art, Ohio

Resim 11: Christen Købke, Manzara Ressamı Frederic Sodrning'in Portresi, The Hirschsprung Collection, Kopenhag

Resim 12: Christen Købke, Fırıncı, 1848 National Gallery, Londra,

Christen Købke

Danimarka'nın Altın Çağı, savaşlar, yangınlar, çeşitli salgın hastalıkların baş gösterdiği dönemlere denk gelmişti. Bu çeşitli felaketlerin başladığı, geliştiği ve en sonunda bittiği ancak oluşturduğu toplumsal etkiler nedeniyle Altın Çağ denen dönemin gelişmesine sebep olmuştu.

Dönem yaklaşık olarak 1815-1850 yıllarını, yani Napolyon Savaşlarının sonundan Birinci Schleswig Savaşı'nın ortasına kadar olan yılları kapsamaktadır (Nielson, 1995, s. 15).

İlk ayaklanmalar, Kopenhag'ın 1807'de 126 İngiliz savaş gemisinin bombardımanıya harap olduğunu görmesiyle başlamıştı. Daha sonra ise, 1813'te Danimarka'da devlet iflası ilan edilmişti. Ardından Norveç bölgesi 1814'te İsveç'e devredildi. Bu dönemde monarşinin ve ulusun yeniden şekillendiğini görmüştü.

Bununla birlikte, tüm yukarıda kısaca bahsedilen durumlar yaşanırken aradaki yıllarda, olağanüstü bir kültürel yetenekler ortaya çıktı. Bunlar, fabl ustası Hans Christian Andersen (1805-1875), filozof Soren Kierkegaard (1813, 1855) ve elektromanyetizmin öncüsü Hans Christian Orsted'in olduğu yıllardı. Bir öğretmen olarak Kopenhag'ı kuzey Avrupa sanatının merkezi yapan heykeltıraş Bertel Thorvaldsen ve ressam Christoffer Wilhelm Eckersberg ile de Danimarka'da bir sanat ve kültür patlaması yaşandı (Stewart, 2015, s. 38)

Çağın en ayırt edici yeteneklerinden biri, Danimarka dışında çok az bilinen ve zamanla milli ressam olan Christian Købke'ydi. Christen Købke, Danimarka Altın Çağı'nın gösterişsiz, samimi refahını örnekleyen bir sanatçıydı; gerçekten de kendi yaşamı oldukça sakin ve gözlerden uzaktı (Baetjer, 1995, s. 29).

Çalışmalarında adeta kendi iç dünyasını gördükleri aracılığıyla yansıtıyor gibiydi. Købke 1810-1848 yılları arasında yaşamış ve 37 yaşında zatürreden ölmüş genç bir ressamdı. Yaşarken çalışmalarıyla hiç meşhur olmamıştı. Ancak ölümünden sonra ışığı kullanımındaki ustalığı onun ölümünden sonra Danimarka resim sanatında milli bir ressama dönüştürmüştü. Çalışmalarında görünüşte önceden belirlenmiş bir temizlik ve netlik göze çarpmaktadır. Doğduğu ve yaşadığı yerleri, gördüğü tanıdığı insanların resimlerini yapmış (Resim 12) ve sahnelerine oldukça gerçekçi bir görünüm kazandırmıştır. Yapmış olduğu resimlerde sanatçı arkadaşları (Resim 11), ailesinin üyeleri de yer almaktadır. Çalışmalarında kendi dünyasının da düzenli izleri vardır (Resim 6). Købke'nin çalışmaları neredeyse tamamen Kopenhag ve çevresinin resimlerinden (Resim 7, 8, 9, 13, 14), küçük arkadaş ve aile portrelerinden ve 1838'de Danimarka'dan ilk ve sadece bir kereliğine ayrıldığında yaptığı, İtalyan sahnelerinden (Resim 10) oluşur. Eserleri incelenirken adeta Danimarka sokaklarında o dönemlerde izleyiciler kendilerini yürürken hissederler. Gerçekçi bir etki oluşturma ustası olarak resimleri izleyiciyi karşılamaktadır.

Christen Købke bir İskandinav ülkesi olan Danimarka'nın Kopenhag şehrinde doğmuştur. Annesi Cecilia Margrete Petersen (1778-1867) babası ise Peter Berendt Købke'dir (1771-1843).

Ailesinin 11 çocuğundan biri olan Købke, Kopenhag'ın bir köşesinde askeri bir kampta 18 yıl yaşadı. Babası oradaki ordunun fırıncısı olarak çalışıyordu. Buradaki kamptaki görmüş olduğu kuleler, geçitler ve köprüler sanatının temellerini oluşturan temalar arasında bulunuyordu. Købke, 11 yaşında zatürreeye ve iltihaplı romatizmaya bağlı olarak ateşli bir nöbet geçirmiş ve sonunda yatağa bağlı olarak uzun süre yaşamaya mecbur kalmıştı. Hastalığını yenip iyileştikten sonra çalışmaları nedeniyle Danimarka Kraliyet Akademisi'ne⁵ kabul edildi.

⁵ Kopenhag'daki Danimarka Kraliyet Portre, Heykel ve Mimarlık Akademisi 31 Mart 1754'te açıldı ve 31. doğum gününde Kral V. Frederik'e hediye olarak verildi. Adı 1771'de Danimarka Kraliyet Resim, Heykel ve Mimarlık Akademisi olarak değiştirildi. Aynı etkinlikte Johann Friedrich Struensee, akademide zanaatçı çıraqları bu fikri geliştirmek için çizimde ek dersler almaya teşvik etmek için yeni bir program başlattı. 1795 Büyük Yangından kaynaklanan bina patlaması bu girişimden büyük fayda sağladı. 1814'te isim tekrar değiştirildi, bu kez Danimarka Kraliyet Güzel Sanatlar Akademisi olarak. Hala Kopenhag'daki Kongens Nytorv'da bulunan orijinal binası Charlottenborg Sarayı'nda yer almaktadır. Mimarlık Okulu, 1996'dan beri Holmen'deki eski deniz binalarında yer almaktadır. Akademi, benzer programlar sunan Jutland Sanat Akademisi ve Funen Sanat Akademisi'nden daha

Akademi’de Danimarka’nın en önemli ressamı olarak kabul edilen Ünlü ressam Eckersberg tarafından kendisine verilen eğitimi ve ustasının ona verdiği tavsiyesi “Dilediğiniz şeyin resmini yapıp gerçeği olduğu gibi yansıtın” tavsiyesini resimlerinde her zaman uygulamıştır. Købke 1837 yılında Kopenhag’da yine kendisi gibi Kopenhag doğumlu Susanne Cecilie ile evlendi (Nielsen ve Monrad, 1996, s. 75).

Købke’nin ilk yılları, Avrupa Romantizminin zirvede olduğu dönemlere denk geliyordu ancak kendisi Romantizmi görmemezlikten gelerek kendi özgün tarzını geliştirmeye çalışıyordu. Resimlerine bakıldığında bilinçaltına keşiflere, duygusal açıdan yoğun edebiyat yorumlarına, vahşi doğaya ve ölüme odaklaştığını söylemek oldukça güç durmaktadır. Købke, ülkesi Danimarka’nın dışında pek tanınmamaktadır (Berman, 2010, s. 43).

Kariyeri hiçbir zaman gerçekten yükselip bir gelişme göstermemiştir, çünkü çok genç bir yaşta, 38 yaşında öldü. Resimlerinin konularını gündelik hayatın sahnelerinden seçiyordu ve resimlerdeki insanların tüm resimlerinde olduğu gibi aralarında dramatik veya çarpıcı hiçbir şey yoktu. Sonraları son on yıl içinde birden oldukça popüler hale gelmeye başladı. Bunun bir nedeni, kuzey iklimlerini karakterize eden değişken ışık konusundaki ustalığıdır. Kuzey Avrupa’daki bir başka mükemmel eser olan “Baltic Light”ı süsleyen aynı durum benzer bir açık hava yansıtımına sahiptir. Diğer bir neden ise, kişinin neredeyse resimlerine girip caddeden aşağı yürüyebileceği, tepeye tırmanabileceği ya da satıcıdan bir puro bile alabileceği duygusunun çalışmalarında verilmiş olmasıdır. Çalışmalarında gösterilen yerler hoş görünerek, insanlarda onlara yaklaşılabilir izlenimi vermektedir. İnsanlar ve sahneler günümüz insanlarından çok farklı değildir. Eserleri yalnızca manzaralardan oluşmuyordu. Resim. Portreler, iç mimari çalışmaları gibi değişik pek çok çalışmaya imza atmıştır.

Ülkesi Danimarka’nın dışında pek tanınmayan bir ressam olarak kabul edilen Christen Købke, çağdaş Soren Kierkegaard gibi, resimlerinde aktardığı şeylerin olduğu gibi yalın anlık görüntülerine yansıtıma alışmıştır.

Çalışmalarındaki günlük yaşamın mücevher benzeri, gerçekçi sahneleri izleyiciye adeta bir terapiyle iyileştirici bir berraklık sunmaktadır. Retorik olmadan, romantik manzaraları hava, ışık ve renk geçişleri, Caspar David Friedrich’in teatral sahnelerini hatırlatmaktadır. Købke’nin çarpıcı portrelerinin konuları, 19. yüzyıl kurgusundan çıkmış gibi durmaktadır. Detaycılığı, onu Hollandalı ustaların, daha sonra Edgar Degas (1834-1917) ve Georges Seurat’ın (1859-1891) dilini akıcı bir şekilde bir resim içindeki yerini bir analisti olarak ortaya koymaktadır.

Danimarka, Avrupa’da 16., 17. ve 18. yüzyıl boyunca sanatın gelişmesinde büyük rol oynamıştır. Danimarka kültürü, Hollandalılarınkine oldukça benzerdi. Danimarka sanat tarihinde önemli çalışmaları üreten Fransız ve İtalyan atölyeleriyle aynı düzeyde okullardan ortaya çıkan bazı şaşırtıcı yeteneklerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Ama Købke’nin temel karakteristik özelliği sıklıkla kullandığı sıcaklık ve huzurdur. Başka bir sanatçı bu kavramları planlı bir başlıkla vermiş olabilir, fakat Købke tipik olarak mütevazı ve spesifik; “Nørrebro’da Kopenhag Dışında Bir Banliyöde Dosserringenden Sortedam Göl Manzarası” isimli çalışması buna örnek gösterilebilir (Resim 13). Göl Nørrebro’ya bakmaktadır. İzleyici bu resime baktığında o noktaya giden yolu bulabilir, ama tam kaynağı bulamaz. Resmin getirdiği duyguların, tıpkı nefesle tutulan sakinlik, yükselme,

rüyada gibi olma arzusu, resmin sizi götürdüğü yerde o anda anlık olarak verilmektedir.

Resim 13: Christen Købke, Kopenhag Dışında Bir Banliyöde Dosseringen'den Sortedam Gölü Manzarası, 1838, Statens Museum for Kunst, Kopenhag

Købke bir fırıncının oğluydu. Danimarka'nın dışına, o dönem ressamlar arasında popüler bir yer olan İtalya'ya gitmek için çıkmıştı. Kale denilen burç içindeki babasının dükkânında çalışırken insanları ve yerleri de görerek resimlerinde ihtiyacı olan tüm konulara sahipti. Çalışmalarında insanlar hemen hemen her yerde o anlık resmin içindedir. Yürüyen küçük figürler kimi zaman yüksek ağaçlar arasında kimi zaman da nehirler arasında kürek çekerken; bazen bir çocuk balık tutarken bazen de köprüde yaşlı bir denizci diğerine puro satarken temsil edilmiştir. Her bir sahne derinden insancılaştırılmıştır. Çalışmaları arsında en etkili olarak kabul edilen resmi, "Frederiksborg Kalesi"dir (Resim 14). Özellikle kalenin çatı sırtı her şeyden tamamen ayrı, çarpıcı bir soyut tasarım çalışması olarak kabul edilmektedir. Çünkü Købke, manzarayı şaşırtmak için çatılardan yararlanmıştır. Burada izleyiciyi karanlık bir sırt, soğuk mavi suyun dar şeridi, ardında ise hareketsiz bir alanın altında bu yatay çizgileri her zamankinden daha puslu şeritler halinde tekrarlayan manzara karşılamaktadır. Resmin neredeyse tamamını gökyüzü doldurur. Geometrik yapısı, ton, renk ve daha fazlasıyla sessizce sanatının tüm detaylarını göstermektedir. Eserleri çoğunlukla Ny Carlsberg Glyptotek ve Statens Museum for Kunst gibi müzelerde bulunmaktadır. Købke'nin resimlerinin bulunduğu müzeler sadece bunlarla sınırlı değildir.

Resim 14: Christen Købke, Akşam Vakti Jægerbakken'den Fredericksborg Sarayı, 1835, Hirschsprung Collection, Kopenhag

Sonuç

“Danimarka Altın Çağı”, 19. yüzyılın ilk yarısında entelektüel, bilimsel ve kültürel başarıların çeşitliliğini tanımlamaktadır. Napolyon Savaşları'nın felaketle sonuçlanan sonucunun ardından, iflas ilan edildiğinde, Danimarka dikkate değer bir kültürel rönesansı gerçekleştirmiş ve tarihinde eşi benzeri olmayan yaratıcı, yenilikçi bir enerji göstererek Hans Christian Andersen ve Søren Kierkegaard gibi büyük yetenekler üretmiştir. Savaşın ve ekonomik sıkıntılardan sonra Kopenhag'ın yeniden inşası başlarken, milliyetçilik kavramının yeniden canlanması sosyal ve politik yaşantıyı etkilemiştir. Görsel sanatlarda Altın Çağ Dönemi, ortaya çıkan Kopenhag burjuvazisinin yaşam tarzlarını benimseyen ve destekleyen portreler, kentsel sahneler ve manzaralar için bir zevk ortaya koymasıyla barışçıl ve düzenli bir toplumun tanımlayıcı imgelerini üretmişti. Sanatçılar, bu önemli dönemde toplumun özünü özetleyerek, kendi topraklarının insanlarına, gelenek ve göreneklerine dikkatlerini verdiler. “Altın Çağ” terimi, dönemin kültürel başarısının yoğunluğunu tanımlamak için elli yıl sonrasına kadar hiç kullanılmamıştı. Bu durum bazı açılardan kendi imajıyla büyülenmiş, ilginç bir şekilde sınırlı bir fenomen olarak görülebilir. Ancak milliyetçilik kavramına olan vurgusu, günlük yaşama, Danimarka halkının kişisel deneyimlerinin ve sanatçıların kendilerine son derece önemli bir katkı sağlamıştı.

19. yüzyılın başlarında, Danimarka Resminin Altın Çağı, Orta Çağ'dan bu yana ilk kez ayrı bir “ulusal üslup” oluşturmak için ortaya çıktı; dönem, 19. yüzyılın ortalarına kadar sürdü. Hollanda Altın Çağı resminden, özellikle manzara resminden ve yumuşak ama güçlü renk kontrastlarına izin veren kuzey ışığını tasvir eden bir üslubu vardır. Sahnelerin işlenmesi tipik olarak gerçekliğin idealize edilmiş bir versiyonudur, ancak iddiasız bir şekilde, gerçekte olduğundan daha gerçekçi görünür. Genellikle küçük portre grupları olan iç sahneler de, genellikle sanatçının arkadaş çevresine ait mütevazı ev eşyalarına ve mobilyalara benzer bir muamele ile yaygındır. Küçük Danimarka sanatı ülke dışında görüldü (aslında o güne kadar orada kalıyor) ve Alman Romantizminin Danimarka eğitimli lideri Caspar David Friedrich, Almanya'daki etkisini yaymada önemliydi.

Købke zamanla yaptığı resimlerle büyük başarılar elde etti. Başarıları özellikle Danimarka çevresindeki çeşitli sergilerde belirgindir.

Christen Købke, ünü ölümünden sonra artan sanatçı grubuna aittir. O zamana kadar Eckersberg tarafından oluşturulan bir geleneğe göre resim sanatını geliştiren birçok genç ressamdan biri olarak kabul ediliyordu. Gelecek nesil, onu 19. yüzyılın ilk yarısında Avrupa manzara resminde özel bir yetenek olarak görmüş ve yabancı müzeler ile koleksiyonerler onun eserlerine ilgi göstermeye başlamıştır. Eskizleri, renkleri ve ışık işlemleri nedeniyle Danimarka resim sanatında izlenimciliğin öncüsü olarak kabul edilmiştir. Bununla birlikte, sanatçıların eskiz düzleminde dış mekân resmini geliştirdiği ve daha sonra stüdyoda son resmi gerçekleştirdiği çağdaş bir Avrupa akımına ait oldukları unutulmamalıdır. Christen Købke araştırmamızda kullanılan resimleriyle döneme ait giysiler, günlük yaşantı, flora ve fauna hakkında bilgi sahibi olunmuştur. Eserlerinde oldukça dikkat çekici gerçekçi renkler ve ışıklar kullanmış; çalışmalarını günün değişik saatlerindeki yansımalarına göre çoğunlukla açık alanda yapmıştır. Eskiz çalışmalarında canlılığı ve gerçekçiliği nasıl koruyacağını anlamış ve aynı zamanda net bir kompozisyonla motifi sıkılaştırmıştır. Çalışmaları anlık görüntülerin ölümsüzleştiği fotoğraflar gibidir. Doğaya dair izlenimlerini tuvale aktarma ve motifi parlak bir renk ve net bir ışıkla donatma becerisiyle haklı bir üne kavuşmuştur. Kendisinden sonra yetişecek olan sayısız ressamın eserleriyle rehber olmuştur.

Kaynakça

- Baetjer, K. (1995). *European Paintings in The Metropolitan Museum of Art by Artists Born Before 1865 A Summary Catalogue*. New York: MET Publications.
- Boime, A. (2007). *Art in an Age of Civil Struggle, 1848-1871*. Chicago&London: University of Chicago Press.
- Fahy, E. (1991) Selected Acquisitions of European Paintings at the Metropolitan Museum of Art, 1987–1991. *Burlington Magazine* 133 (November 1991). 807.
- Grundtvig, N. F. S. (2008). *A Life Recalled: An Anthology of Biographical Source-Texts*. Aarhus University Press.
- Jespersen, K. J. V. (2004). *A History of Denmark*. Londra: Palgrave Macmillan.
- Laurin, C. ve Jens, T. (1922). *Scandinavian Art*. Ayer Co. Publications.
- Monrad K. (1993). *The Golden Age of Danish Painting. Exhibition Catalogue*. New York: Los Angeles County Museum of Art.
- Monrad K. (1994). Collections Abroad. *The Golden Age of Danish Painting*. Copenhagen.
- Monrad, K., Holm, H., Vejlby, A. S., Struck, N., Svienningsen, J., Hedin, G., Jackson, D. (2015). *Christoffer Wilhelm Eckersberg*. Copenhagen: Statens Museum for Kunst.
- Myers, B. S. (1979). *Encyclopedia of Painting: Painters and Painting of the World from Prehistoric Times to the Present Day*. Crown.
- Nielsen, M. (1990). *The Classical Heritage in Nordic Art And Architecture: Acts Of The Seminar Held At The University Of Copenhagen 1st-3rd November 1988*. Copenhagen: Museum Tusulanum Press.
- Nørregård-Nielsen, H. E. ve Monrad, K. (ed.). (1996). *Christen Købke, 1810–1848 Exhibition Catalogue*. Copenhagen: Statens Museum for Kunst.
- Novak, B. *Nature and Culture: American Landscape and Painting, 1825-1875*. New York, Oxford: Oxford University Press.
- Novotny, F. (1960). *Painting and Sculpture in Europe, 1780 to 1880*. Yale University Press.
- Rossel, S. H. (1992). *A History of Danish Literature*. Lincoln&London: University of Nebraska Press.
- Royal Museum of Fine Arts. (1984). *C. W. Eckersberg and His Pupils*. Copenhagen.
- Savedoff, B. E. (2000). *Transforming Images How Photography Complicates the Picture*. Ithaca&London: Cornell University Press.
- Schwartz, S. (1992). *Christen Købke*. New York.
- Statens Museum for Kunst. (1994). *Danish Golden Age Painting - The American Exhibition. Exhibition Brochure*. Copenhagen.

Stewart, J. (2015). *The Cultural Crisis of the Danis Golden Age: Heiberg, Martensen, and Kierkegaard*. Copenhagen: Museum Tusulanum Press.
